

רקע והסבר:

במסגרת היעד להפגיש קהלי יעד מגוונים ושונים עם תחומי המחקר והעיסוק של יד טבנקין ובמסגרת הרעיון לערוך סיורים בעקבות הרעיון השיתופי, נבנה קורס ייעודי לסטודנטים בתואר השני בסמינר הקיבוצים.

החלוציות של אתמול – החלוציות של מחר: הרעיון השיתופי עבר-הווה-עתיד

מרצה: ד"ר אלון גן

(מרצה בכיר בסמינר הקיבוצים ורכז המחקר של יד טבנקין).

במצגת זו, משולבים קטעים מתוך טקסטים אותם למדו הסטודנטים במהלך הקורס בשילוב תמונות מהסיורים שנערכו.

החלוציות של אתמול
החלוציות של מחר

הרעיון השיתופי
עבר—הווה—עתיד

ד"ר אלון גן

החלוציות של אתמול – החלוציות של מחר: הרעיון השיתופי עבר-הווה-עתיד

יום רביעי, 13.4.22

יד טבנקין (אפעל)

09:00 – 12:30

סיכום ועיבוד הסיורים
והיערכות למטלת
הקורס

יום שלישי, 12.4.22

08:00 – יציאה

מסמינר הקיבוצים לעין
שמר

חלומות שברים וחלומות
חדשים
סיור להכרות עם הרעיון
והמעשה הקיבוצי: מ-
עין שמר (קיבוץ שעבר
תהליכי הפרטה) ל-
אמיתי (קיבוץ מחנכים
שיתופי) שחי בגבעת
חביבה וחריש

חזרה עד 18:00

יום ראשון, 10.4.22

08:00 – יציאה

מסמינר הקיבוצים
לירושלים

סיור להכרות עם
הרעיון והמעשה
הקואופרטיבי
קואופרטיבים חדשים
בישראל כביטוי
להתחדשות הרעיון
השיתופי.

חזרה עד 18:00

יום שישי, 8.4.22

מיקום: זום

09:00 – 12:30

הכרות עם הסוגיות
בהן נעסוק:
מושג החלוציות
הרעיון הקיבוצי
הרעיון הקואופרטיבי

מ- עין שמר ל-
חריש ל- ירושלים
סיכום הקורס
בתמונות

החלוציות של אתמול
החלוציות של מחר:
הרעיון השיתופי
עבר-הווה-עתיד

קורס זה מבקש להתחקות אחר ניסיונות חברתיים שביקשו ללכת "נגד הזרם" וליצור אורח חיים אלטרנטיבי לאורח החיים הקפיטליסטי-בורגני.

הקורס מבקש לעסוק בתהליכים, מאפיינים ודילמות של הרעיון השיתופי בישראל, החל מראשית דרכו ועד ימינו.

הקורס מבקש להתחקות אחר שני רעיונות יסוד שקרמו אור וגידים והיו למעשה לתשתית שהקימה את "המדינה שבדרך": הקיבוץ והקואופרציה.

"הידיעות על מותי היו מוקדמות מידי" – נבקש להתחקות אחר תהליכי צמיחה והתחדשות של קואופרטיבים, קומונות, קיבוצים עירוניים, קיבוצי מחנכים וקהילות שיתופיות המנסות לצקת טעם תוכן ומשמעות מחודשת לרעיון השיתופי.

חלומות, שברים
וחלומות חדשים

מ- קיבוץ עין שמר ל- קיבוץ אמיתי

מסע בעקבות הזדהות הקיבוצית
לאורך ציר הזמן

”הו אחי, ... מוליידיו ומחנכיו ומזריעיו של
העתייד... מעתה – לא 'מאין באתם' הוא
כבודכם כי אם 'לאן אתם הולכים'!”
(פרידריך ניטשה)

”לא כלום אתמול – מחר הכל”

תכנית סיור

לסטודנטים לתואר שני, בתכנית הבין תחומית במדעי הרוח בסמינר הקיבוצים,

במסגרת הקורס של ד"ר אלון גן:

החלוציות של אתמול – החלוציות של מחר: הרעיון השיתופי עבר-הווה-עתיד

יום חמישי, 19.5.22

תכנית המפגש:

08:00 - יציאה באוטובוס מסמינר הקיבוצים

(יש אפשרות להגיע ישירות למקום המפגש הראשון, בתיאום עם אלון)

09:30 – 11:00 - שיחה עם **דבורה פולק** – **קואופרטיב סופי** - קואופרטיב הייטק.

(יפו 161, בית רשות השידור הישן)

11:30 – 12:00 - שיחה עם **רן אוגוסטין** – **קואופרטיב בית קפה קהילתי בית הוועד** –

שכונת בית הכרם. (החלוץ 33)

12:00 – 13:00 - שיחה עם **אלמוג בן משה** - **המחלקה לקידום קואופרטיבים ועסקים**

חברתיים בעיריית ירושלים, דרכה נשמע על החזון להפוך את ירושלים לבירת

הקואופרטיבים והעסקים החברתיים של ישראל. (בית הוועד בשכונת בית הכרם)

13:30 – 14:45 - שיחה עם **איילה ויצנר** – **קהילת משפחות הלויים** (הלכה ומעשה)

(קריית היובל, תה-אטרון בוסתניה ברח' רינגלבלום)

15:00 – 16:30 - שיחה עם **נירית רוסלר** – **קואופרטיב פאב המפלצת**

(פאב המפלצת, צילה 8)

חזרה באוטובוס לסמינר הקיבוצים.

יש כלכלה אחרת, יש חברה אחרת

מסע בעקבות קואופרטיבים ועסקים חברתיים בישראל

סדרת סיורים ביוזמת יד טבנקין

לרגל יציאת הספר: הקואופרציה בישראל - עבר, הווה, עתיד (יד טבנקין ומוסד ביאליק 2021)

נעים להכיר! קואופרטיב סופי

- שכר שיווינוני, לפי שעות
- שעות שקופות

מודל ניהול דמוקרטי, שטוח

ביעור חמץ של
מנטליות
שלונסקי

1. קבלת החלטות בהסכמה.

2. יש הסכמה כאשר לאף אחד יש התנגדות.

3. אם יש **התנגדות**, פותחים מעגל לדיון. כאשר המתנגד מציע

החלטה חלופית וחייב לנמק אותה.

”... ובכן לא נתראה ? כמה צר לי אוסיה ! אני אולי עוד אראה
אותו, אבל הוא אותי – לא! אני, כפי שהנני עתה, לא אהיה
עוד. אני איוולף **מחדש**. אהיה לאחר בארץ ישראל.”
צבי שץ לטרומפלדור

יצחק טבנקין

”זוהי תקופת התסיסה הגדולה ביותר. ... כל החיים הועמדו בסימן שאלה גדול ומתוכם פרצו פתאום הרבה כוחות כלואים, מסתערים לחיים אחרים

”מרד בקיים”

אווה טבנקין

דמיינו ש...

יש עסקים בהם
כולם מנהלים,
ואין היררכיה,
אלא קבלת
החלטות
משותפת

א.ד. גורדון

"הבו לנו יחידים! הבו לנו מתייאשים! הבו לנו יחידים,
שאינם מתבטלים ושאינם עוזבים את המערכה, והבו לנו
מתייאשים, המשקיעים את יאושם בבניין, בבניין אחד!
... אז תראו ונוכחתם, איזה כוח של תחייה ושל יצירה
יכולים לברוא בארץ-ישראל"

וסף בוסל

דמינו ש....

אתם יכולים להחליט איזה קפה בית הקפה שלכם יביא, ואולי אפילו את הכוסות, סוגי החלב והתפריט

גולת הכותרת של הקבוצה: ליצור על ידיה אפשרות שנהיה בעצמנו הריגולטורים של חיינו ולברוא חיים של שוויון במובן הכלכלי וחיים של שוויון בין החברים והחברות"

הקיבוץ הארצי בתור חלק של התנועה הקיבוצית בארץ, רואה בצורה הקבוצתית את התאים החלוציים של החברה החדשה.

קהילת הלו"מ (הלכה ומעשה)
קריית יובל. מפגש עם אילה ויצנר

"אין דבר אשר ישווה על מעמד שבחברה תו של ערך ושאר-רוח, מאשר ההכרה שהוא נועד להיות מעמד העתיד, שהוא נועד לעשות את יסוד-קיומו ליסוד הכללי של התקופה, את רעיונו לרעיון המנהל של כל החברה, ושהוא עתיד להטביע את דמותו על החברה העתידה... אתם הסלע, אשר עליו יבנה מקדש העתיד." (מדברי לאסל). ... ויש גם אשר בחיי החברה הולך הכל אחר המיעוט, המיעוט האקטיבי, הנושא בקרבו את העתיד

ברל כצנלסון

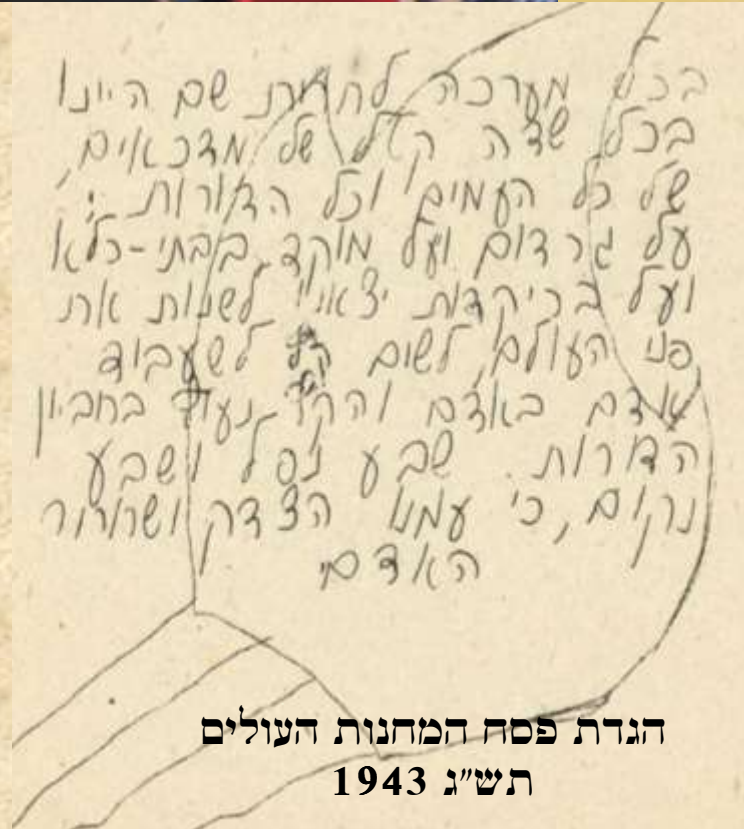
הגדת פסח קבוצת הים (שדות הים) 1949

אחד במאי 1934 - משה בילינסון יצאנו לשנות את פני העולם, לשים קץ לשעבוד אדם באדם, ושרשו נעוץ בחביון הדורות. מתי נולדנו? בשעה שניצוץ כבוד ראשון הוצת בלב העבד. מתי הרימונו את הדגל? בשעה שהתקומם המושפל הראשון נגד משפילו.

...
שבע נפול ושבע נקום כי עמנו הצדק ושחרור האדם.
... נולדנו עם הנץ החמה של האדם המשתחרר ואנו שותפים בכל מאמץ שלו, ובכל הנפתולים שנפתל. בכל מערכות אנושיות לחירות שם היינו, בכל שדה קטל של מדוכאים, בכל "יציאות מצרים" של כל העמים וכל הדורות: על גרדום ועל מוקד, בבתי-כלא, ועל באריקאדות.

"דבר", ט"ו אייר תרצ"ד (30.4.1934)

הגדת פסח המחנות העולים תש"ג 1943

הגדת פסח קיבוץ גניגר

עצמדיים

היינו להרגלינו בגולה, כלנו חכמים,
כלנו נבונים, כלנו יודעים את התורה
- אולם את המעסה לא ידענו.

מה יכול/ צריך להיות:

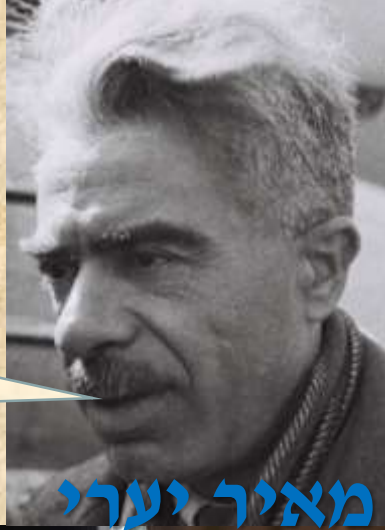
חממה מטפחת ומעצימה
חלוציות חברתית-חינוכית.
זיהוי מגמה זו כמנוף ונקודת
ארכימדס לשינוי פני החברה
הישראלית תוך ניסיון לתמוך ולטפח
את מפעלם.

מה יש:

ניצנים של התארגנויות צעירים
המבקשים לשנות ולשפר את פני
החברה הישראלית ורואים בעשייה
החינוכית ואקטיביזם חברתי את
המסד לכל שינוי מהותי

**“עלינו לתבוע עד קצה גבול האפשרות, כל עוד יש בנו
טיפה של שיכרון נעורים , ולחייב את התסיסה. ...
התסיסה יש בה משום כוח מהפכני וחילוף תמידי של
הריסות ויצירות. [...] תסיסה זו ואי השקט הם דווקא
המוניע העיקרי של תנועתנו”.**

מאיר יערי

**הוגו ברגמן: כשפעם שאלו צעירה אחת
מן העלייה השלישית: בת כמה את?
ענתה: אני חמש שנים בארץ ישראל.
כולנו הרגשנו את הכניסה לארץ כמו
לידה חדשה.**

**מתתיהו שלם: וכשבאתי לארץ הרגשתי
שכאן נולדתי מחדש, שמכאן אני מתחיל
למנות את שנותי.**

Handwritten text in Arabic script, likely a religious or historical document. The text is arranged in horizontal lines across the page. The script is dense and appears to be a form of calligraphy. There are some decorative elements at the top of the page, including a circular emblem and floral motifs. The text is written in black ink on a light-colored background.

ואני מתנער בחזקה, בכל כוחי,
ומנער מעלי ומקרבי את החיים
ההם. ואני מתחיל הכל מחדש,
מחדש. מן האלף-בית אני מתחיל
את החיים, אינני משנה, אינני
מתקן, כי אם עושה הכול מחדש.
(1909)

ידענו למרוד בחיים מן המוכן,
בעולם מן המוכן, ביקשנו שמים
חדשים וארץ חדשה, בקשנו רוח
חדשה, אור גנוז, זאת אומרת,
ביקשנו אדם חדש, חיים
חדשים, עולם חדש" (1916).

א.ד. גורדון

